F. Magnusen.

Forelæsninger,

Digter-Drikken.

Nyerup: Edda.

Röskum eignar Raski
Rýnnir höfund brýnnar
Fræði konn, er fáði —
Fiþr Magnúss nipr.

Digter-Drikken,

en

oldnordisk Mythe

med

tilhørende Forklaring

ved

Finn Magnussen,

Professor.

(Et særskildt Aftryk af Maanedsskriftet Athene.)

Kiøbenhavn, 1826.

Trykt hos P. D. Kiøpping.

Følgende mythologiske Undersøgelse er uddraget af Forfatterens Forelæsninger over den ældre Eddas mythiske og ethiske Digte, hvis Indledning er aftrykt i Athenes Januarhefte. Egentlig udgiør den en speciel Forerindring til den 3die Afdeling af Hávamál eller den Høies Sang, som ogsaa findes aftrykt her i dansk Oversættelse med tilhørende Anmærkninger.

(III.) Et Brudstykke, som det synes, af et ellers tabt mythisk Digt, indeholdende en Fortælling, i Odins Navn, om den Maade, hvorpaa han bekom Digternes Drik eller Poesiens Gave.

Forerindring.

Dette lille Stykke bliver os især mærkværdigt derved, at vi ellers ikke havde noget Digt i den ældre Edda over samme Æmne. Derimod haves temmelig vidtløftige Fortællinger derom i den yngre, nemlig i Brages Samtaler, som findes oversatte i Nyerups Edda S. 107—112. Det tillades mig at meddele her et Uddrag deraf. *)

*) Denne Mythe, saaledes som den fremstilles i den yngre Edda, ligger til Grund for Baggesens bekiendte komiske Fortælling Poesiens Oprindelse.

„Aſerne eller Guderne førte Krig med de ſaakaldte Vaner (ommeldte af Snorre i Ynglinga Saga, ſom et hiſtoriſk Folk, men her viſtnok et Slags Dæmoner eller Elementaraander). Ved Fredsſlutningen ſpyttede begge Parter i et Kar, af hvilket Fredsmærke Aſerne ſkabte en Mand ved Navn Qváſir, der blev ſaa viis, at ingen kunde ſpørge ham om nogen Ting, han jo vidſte Rede til. Han foer vide om Land for at underviſe Menneſkene. Paa diſſe Reiſer kom han til tvende Dverge, Fialar og Galar, ſom dræbte ham, og lod hans Blod rinde i tvende Kar Son og Bodn, og i en Kiedel kaldet Odrærir (Fornuft- eller Digtbevæger) eller Odreyrir (den tætte, ikke lække). De blandede Honning i Blodet, hvoraf kom ſaa herlig en Miød, at hvo der drikker deraf bliver Digter og Viismand. Dvergene berettede Aſerne, at Qvaſir var druknet i Viisdom, fordi der Ingen var ſaa klog, at han kunde udſpørge ham nok. Siden dræbte diſſe Dverge med Svig Jætten Gylling med hans Kone; men hans Broder Suttung ſpurgte dette, greb Dvergene, førte dem ud paa Søen og ſatte dem paa et omſlydt Skiær. De bade Suttung ſkaane deres Liv, og bød ham til Forlig i Mandebod den herlige Miød, hvilket og blev antaget. Suttung tog Miøden hiem med ſig, og giemte den paa et Sted ſom kaldtes Hvitbiörg (Hvidbierg). Hans Datter Gunlød ſatte han til at tage Vare paa den. Odin fik nys om, at den koſtelige Drik var i Suttungs

Sie, og udtænkte snart en Maade, hvorpaa han ved List kunde komme i Besiddelse deraf."

"Odin drog da hiemme fra og kom til et Sted, hvor 9 Trælle gik og slog Hø. Han spurgte dem om han skulde hvæsse deres Leer. De takkede for Tilbudet. Han tog da en Hvæssesten af sit Bælte og skiærpede Leerne. De syntes at Leerne nu bed meget bedre og vilde kiøbe Stenen. Han svarede: hvo der vilde kiøbe den, skulde give hvad billigt var. Alle sagde, at de vilde kiøbe den, den ene heller end den anden. Han kastede da Stenen op i Luften og da alle vilde gribe, kom de saaledes i Slagsmaal, at de omkom hinanden med deres Jern."

"Odin søgte Natteherberg hos en Jette, der hed Bauge, Broder til Suttung. Bauge beklagede sine Omstændigheder, da hans ni Trælle havde dræbt hinanden, og han vidste nu ikke, hvor han skulde faae Arbeidere fra. Odin kaldte sig Bølverk. Han tilbød at paatage sig de ni Mænds Arbeide for Bauge, imod at denne skaffede ham en Drik af Suttungs Miød. Bauge svarede: det stod ikke til ham, da Suttung vilde have den allene. Men han vilde følge med ham derhen, og forsøge paa, om de kunde faae den. Om Sommeren udrettede Bølverk de 9 Mænds Arbeide; men da Vinteren kom, forlangte han sin Løn af Bauge. Da begav de sig begge til Suttung. Bauge beretter sin Broder hvad han havde lovet Bølverk; men Suttung afslog reent deres Begiæring. Bølverk talte da til Bauge om at forsøge ved en

eller anden List at faae fat paa Mjøden. Bauge var dermed tilfreds."

„Bølverk tager derpaa en Naver frem som hed Rate, og beder Bauge giennembore Bierget, hvis Naveren var skarp nok. Bauge begyndte at bore, og sagde, at det var giennemboret. Men Bølverk blæste i Naverhullet, og da Spaanerne derved droge ud imod ham, mærkede han, at Bauge vilde bedrage ham. Han forlangte da, at Bauge skulde bore heelt igiennem. — Bauge borede atter, og da Bølværk nu blæste, fløi Spaanerne ud til den anden Side."

„Bølverk omskabte sig nu i en Slanges Skikkelse og krøb igiennem Hullet. Bauge stak efter ham med Naveren, dog uden at ramme ham."

„Bølverk drog derhen, hvor Gunlød var og laae hos hende i tre Nætter. Hun tillod ham da at drikke tre Gange af Mjøden. I den første Drik drak han hele Odreire ud, i den anden Bodn og i den tredie Son, saa at han havde al Mjøden. Derefter forvandlede han sig i Ørnelignelse og fløi bort i største Hast. Da Suttung saae Ørnens Flugt, tog han sin Ørneham, og fløi efter den. Aserne, da de saae Odin komme, satte Kar udi Gaarden. Men i den store Forlegenhed, da Suttung var nær ved ham, spildte han noget deraf i Skarnet, hvilket da ingen brød sig om, saa at hvo der vilde, kunde tage det. Det kalde vi de slette Digteres Lod."

„Suttungs Miød gav Odin til Aserne og alle gode Digtere. Dette er Oprindelsen til at vi kalde Poesie Odins Fangst eller Fund, eller Drik, eller Asernes Gave og Drik." —

Efter saaledes at have fremsat denne Fortælling med Snorres og Nyerups Ord, vil jeg forsøge en Forklaring (saavidt jeg veed den første) over den anførte Mythe om Poesiens Oprindelse.

At physiske Ideer ligge til Grund for den ældste nordiske Mythologie, der tildeels er forandret og anderledes anvendt i Tidens Længde ved Menneskedyrkelse, er tydeligt nok. Dette synes mig og især at være Tilfældet med Q v a s i r s B l o d, hvorved Digternes Drik, Vinen og andre begeistrende Safter, oprindelig menes.

Vore Forfædre have, medens de opholdt sig i de kaukasiske Egne, kiendt tre Slags begeistrende eller berusende Drikke, V i i n, M i ø d og Ø l.

Ordet V i i n synes at være kommet til Europa lige fra det kaukasiske Viinland Georgien, hvor det kaldes G w y n o. Af det latinske Sprog er dette Ord vistnok ikke bleven indført der. Ordet M i ø d (hos de gamle Nordboere M i ø d r, i Dativ M i d i) nedstammer og fra de samme Egne, da det hedder i Zendsproget (en Green af det gamle mediske eller persiske) M e d o, maaskee af det sanskritske M o d h u Honning, som i de kaukasisk-asiske Tungemaal kaldes M u d og M i t. — Ved Ordene M i ø d r, have og vore Forfædre undertiden betegnet Viin, som hos

Grækerne heed μέθυ, hvilket Ord mulig i Begyndelsen egentlig har betegnet den søde Miød. I de kaukasiske Asers Sprog kaldes Øllet endnu Brug, hvoraf maaskee det islandske Brugg, det danske Brygning, brygge o. s. v.

Skiøndt Øl næsten ikke kiendes af de fleste østerlandske Folk, brygges det dog til største Fuldkommenhed af Aserne i Kaukasus, ligesom her af de i Norden indtrængte, saa at den bekiendte russiske Statsminister Potemkin fandt større Smag i denne kaukasiske Drik, end i den engelske Porter, og derfor lod forskrive Bryggere fra hine fierne Egne. Da de dog ikke kunde brygge det ligesaa godt i Petersborg som hiemme, gav man Vandet Skyld derfor. Man lod altsaa Vandet hente fra Osseternes Fielde til Ruslands Hovedstad, men det her bryggede Øl naaede endnu ikke det hiembryggedes Kræfter. Denne Begivenhed minder om det herlige Øl, Erobreren Odin lovede sine kiække Krigere efter Døden i Valhall, til Løn for deres her paa Jorden udstandne Besværligheder.

Saaledes bliver det vel ikke urimeligt at udlede Navnet paa Poesiens og Veltalenhedens anden asiske Gud Brage fra det kaukasisk-tscherkessiske Braga, Øl, (sandsynlig beslægtet med de gamle Gallers Brake, det kymriske Brag, Malt o. s. v.) Af begge har maaskee det saakaldte Bragebæger (Bragarfull), der var det største eller fornemste, som tømtes i vore hedenske Giæstebude, sit Navn. Stærke Drikkes Brug har til alle Tider været anbefalet Digterne,

som frembringende Begeistring og Veltalenhed. Denne deres Indflydelse har maattet bringe raae Mennesker paa den Tanke, at Digtergaven virkelig meddeeltes ved deres Virkninger. Samme Oprindelse har da ogsaa Mythen om Qvasers Blod. Hans Navn Q v á s i r betyder i nyere Islandsk besværligt Aandedræt, af Verbum a t q v a s a, udmatte, trætte, stønne — og den derved betegnede mythiske Person er efter min Mening intet andet end Viinrankens, maaskee og tillige de øvrige berusende Planters Genius eller Symbol. Asafolkets Vise have da digtet: at disse Planter eller deres Aand vare fremkomne af de forligte Naturguddommes (Kuldens og Hedens Frembringeres) Spyt, eller de befrugtende Vædsker, som de meente at udgiøre hine saftige Planters Grundstof. Regn, Dug, Honningdug o. s. v. have de sammenlignet med Luftgudernes Spyt, som de og maaskee især troede at gienkiende saavel i de modne Druer og den raae Honning, som i Vinens, Miødens og Øllets giærende Vædsker. En mærkelig hertil hørende hedensk Legende er den af H á l f s s a g a, at en norsk Dronnings Øl ikke kunde blive godt, førend Guden Odin havde spyttet deri. Hovedet ansaae de Gamle for Forstandens Sæde. Ogsaa komme Vers, som man siger, ud af Hovedet, og gaae igiennem Munden, hvilket man da og har digtet om deres formeentlige første Stof. Hos de gamle nordiske Digtere, gialdt den samme Sætning, som Kanne har tillagt de østerlandske og græske: „Ideen kiender ingen Delicatesse

og vælger det Billede helst, som udtrykker den stærkest; i det store Natursystem har Alt lige Værd, og intet er foragteligt." *) — Enhver kiender Vinens endnu almindelige Benævnelse Drueblod, og den Liighed denne ædle Drik, ligesom ogsaa tildeels Miød og Øl have med naturligt Blod og andre dyriske Safter. Vore Skalde kaldte derfor hine Plantevædsker Qvasirs Blod. — Saaledes beretter og Zendavesta, Persernes ældgamle Religionsbog, at Druerne fremkom af Blodet af det hellige Dyr Abubad, myrdet af Mørkets første Ahriman, ligesom Osiris, Ægypternes Bachus, reves ihiel af den onde Typhon,. Grækernes Adonis (fra hvis Blod Roserne opstode) af et Vildsviin o. s. v. Ægypterne antoge og Vinens blodige Oprindelse; de digtede at Viinranken er opstaaet af de ved Solen fældede Titaners Blod, der saaledes indeholdtes i Druen **). Fremdeles finde vi i vor Digtning, at Dvergene (de Dæmoner som meentes at boe i Klipper, Stene og Muld eller Jord) dræbte den vise Qvasir, og giemte hans Blod i deres mørke Boliger; men at Jætterne, de underjordiske Hulers større og mægtigere Beboere, ranede det fra Dvergene og forvarede det dybt under Jorden. Ved Jætter, sorte Alfer

*) Allgemeine Mythologie 1815. S. 274.

**) Plutarch (om Isis) efter Eudoxus, Platos Samtidige. (S. Görres Mythengesch. der asiat. Welt. S. 385.)

og Dverge (eller Ellefolk og Underjordiske) forstaaer vor Mythologie, ligesaavel som Grækers, Persers og Inders, Afgrundens, Jordens og Mørkets Naturguddomme eller Elementaraander — hvorimod alle hine Systemer regne Himmelens, Solens og Lysets Aander eller Væsener til de høiere og bedre Guder. Til disse hørte hos Aserne den ældste Odin, Himmelens, Luftens og undertiden Solens Guddom. — Han er det, som i denne Mythe fordriver ved sit Skin og Varme Mørkets og Frostens Jætter, hvis golde udyrkede Jordsmon kun frembragte Hø; giennemtrænger den haarde Klippe med Solstraalen, (Næveren Rate, som efter Navnet veed at finde Vei) varmer og befrugter den saftige Jord under Navnet Gunlød, og fremavler saaledes den ædle Drue, hvis Blod begeistrer Digterne. — Lignende Ideer har Novalis-Hardenberg yttret, dog uden Hensyn til vor Mythe, i en Sang, bekiendt ved Oehlenschlägers Fordanskning:

Paa grønne, varme Bierge fødes
Den Gud, som bringer Himlen mild,
Hans Blik af Solen venligt mødes,
At den kan skienke ham sin Ild.

Ham Vaaren glædefuld undfanger,
Sødt svulmer op det spæde Skiød,
Og naar i Høsten Frugten pranger,
Da springer frem den Glut saa rød.

En anden tydsk Digter, Langbein, synger og saaledes om Vinen:

Den Wein erzog die Sonn' und er kann sagen:
Ich bin dein Sohn, Natur!

Denne Mening synes mig at ligge tydelig i den ældgamle asiatisk-nordiske Fortælling, Alle dens smaa Omstændigheder kunne vel ikke nu forklares rigtigen; dog troer jeg, at de tre forskiellige Kar som indeholdt Digterdrikken, betyde de tre, Forfædrene bekiendte Arter af stærke Drikke, Viin, Miød og Øl, især da Navnet paa Karret Son, hvoraf Odin drak sidst og altsaa gav først fra sig, kan tænkes at være beslægtet med de kaukasiske Asers og deres Nabofolks San (ſsan), hos dem et almindeligt Navn paa Viin. Stedsnavnet Hvitbiørg (det hvide eller lyse skiønne Bierg) betegner maaskee et Viinbierg, hvis det ei ligefrem betyder et Field, belagt med Snee og Iis, der forsvinde for Solens Varme og give Plads for ædle Frugter, fremkaldte af dens oplivende Virkninger. — Den underjordiske Nymphe Gunlød betegner, som jeg før har bemærket, enten Jorden selv eller især dens frugtbare Egenskab. Navnet tilkiendegiver et qvindeligt Væsen, som lokker eller ophidser til Strid. Nærende Planter og stærke Drikke give Legemet Styrke og Sindet Hidsighed; af begges Forening opstaae krigerske Tilbøieligheder, og den deraf følgende legemlige Kamp. Ellers antager vor Mythologie, at Odin var Jordens Ægtemand. Saaledes var Himmelen (Ουρανος, Ζευς) hos Grækerne Mand til Jorden (Γῆ, efter nogle ogsaa i samme Bemærkning Ἡρη). Samme Ideer vare herskende hos

næsten alle os bekiendte gamle Folk, ligesom endnu hos Inderne, da man antog at Luften, Solen og tildeels andre Himmellegemer udgød en befrugtende Kraft over Jorden, hvorved Væxterne fremavledes. Heraf adskillige frivole, men høitagtede Sindbilleder, f. Ex. Phallus hos Ægypter og Græker, Lingam hos Inderne o. s. v., som ei heller have været ukiendte i det gamle Norden. — Af Jorden meente man og, at Mennesker og Dyr vare oprindelig komne. — Saaledes kom vel de asiske Nordboer til at ansee Odin, Jordens formeentlige Mand for Alfader, alle Tings Frembringer, og da have de under dette Navn dyrket Himmelen selv som høieste Gud, ligesom Scyther og Perser giorde før, Chineserne endnu. Selv blandt Christne er det ikke usædvanligt at høre den sande Gud betegnes ved Navnet Himmel, saa at hans virkelige Tilbedelse synes tildeels at have været skiult under de ældste saakaldte hedenske Folkeslags formeentlige Uranolatrie.

Digterdrikken fremkom efter vor Mythe af en Hule, ligesom Grækernes Bacchus blev opdraget paa et saadant Sted, og næret med Honning (formodentlig som Miødens Opfinder). — Ligesom Odin her forvandlede sig til en Slange, og saaledes trængte giennem Naverhullet ind i Klippen, for at bemægtige sig Digterdrikken; fortælle Grækerne og, at en Viinranke er ved et Underværk af Bacchus bleven forvandlet til en Slange; ogsaa vare Slangerne helligede til denne Viingud. Da Odin, som Solen eller

den varmende Luft, har faaet Drikken, det er at sige fremavlet de den ydende Værter, flyver han bort paa Vindens Vinger, eller, som Digteren udtrykker sig, i en Orns Skikkelse, og den forladte Gunlød eller Jorden sørger mod Vintertiden over hans pludselige Hedenfart (ligesom den syriske Venus over Adonis's Bortgang i den selvsamme Betydning) *). Jætten Suttung (Surtung eller den sorte), denne Afgrundens og Mørkets Hersker, sætter efter Guden som Vinterstormen i en anden Ørneham, men naaer ikke Asgard, eller Himmelen, og Digterdrikken er reddet, for og at meddeles Menneskene. Fortællingens Slutning tilkiendegiver vel: at blot de gode Digtere begeistres af Vineus ædle Aand, hvorimod de slette kun naae dens jordiske Dele, der igien spildes i Skarnet; Riimsmedene kunne vel give et Vers Form, Fødder, o. s. v.; men Liv og Aand kunne de ikke give det, thi Digterdrikkens himmelske Deel faldt aldrig i deres Lod. Lignende Ideer ligge vistnok til Grund for den Grækernes Digtning, at Bacchus var baade Fader til Chariterne, disse Sangens og Glædens yndige Gudinder, og til Methe, Silens Hustru, den vilde sandselige Drukkenskab **). I øvrigt synes det at være upaatvivleligt, at vor Odin, som Vinens og de øvrige begeistrende Drikkes Gud, ligesaavel menes i denne Egenskab ved Solen, som Ægypternes Osiris, Græ-

*) Macrob. Sat. I. 21.

**) S. Vomeys und Hagers Einleitung in die Götter-geschichte. S. 228. Creuzers Symbolik 1, 589.

kernes Bacchus eller Dionysos, samt Indernes Schiva eller Deva-nisha, af hvilke de tvende sidste afbildes med et Bæger i den ene Haand, ligesom Ossian skildrer Odin under Navnet Cruthloda.

Ligesom den eddiske Digter lader Qvaser reise omkring i Verden for at undervise Folkene, ligesom Odin selv var Landenes Erobrer og Folkenes Lærer tillige, have de ægyptiske, græske og indiske Digtere fortalt det samme om deres Sol- og Viinguder (Osiris, Dionysos og Schiva). — Med Viinavl og Agerdyrkning opkom og tiltog Menneskeslægtens Cultur. — Glædesdrikkene begeistrede Digtere og Talere; saaledes tillagdes Bacchus, Silen og Bacchantinderne Spaadomsgaven, og saaledes blev efter min Mening Apol som Solens Guddom, altsaa i Grunden den samme som Bacchus (med hvis Navn Dionysos han undertiden kaldtes), tillige Digternes Fader. Derfor synger og Oehlenschläger efter Novales om Viinguden:

At overalt om ham med Glæde
Sig sætte hans Disciple ned,
Og tusind glade Tunger qvæde
Ham deres Tak og Kiærlighed.

Som gyldne Tiders Aand han viser
Sig allenstund den Digter god,
Som sødt i luedrukne Viser
Besynger Druens Rosenblod.

En Deel af den foranførte eddiske Fortælling er maaskee i Hedendommens senere Tider bleven hen-

ført til Heroen Odin, som med sine Asiater bekrigede Nordens ældre endnu raaere Indvaanere, der ogsaa kaldtes Jætter og Dverge, og vandt fra dem store Landstrækninger, før allene brugte til Hovvl; men siden forædlede til Agerdyrkning og Biavl, hvorved Korn og begeistrende Drikke (at sige Øl og Miød) frembragtes i Overflod. — Dog synes det ældgamle Brudstykke i Havamál ikke at sigte hertil, men til den ældre Mythe. Det lyder saaledes:

Jeg hiemsøgte den gamle Jætte,
Nu er jeg kommen tilbage,
Lidet fik jeg tiende der;
Kun med mange Ord
Naaede jeg min Hensigt
I Suttungs Sale.

Anm. Ved Jætten Suttungs Sale menes den underjordiske Hule, hvori Odin fik Digternes Drik. Ved de mange Ord menes hans Virksomhed for at tilveiebringe Drikken, og undslippe fra den Fare, som truede ham i Afgrunden. Allegorisk menes vel her Solens eller den lune Lufts Virksomhed, for at opvarme og samle Jordens nærende Safter til Væxternes Fremkomst. Saaledes digtede Grækerne og andre hedenske Vise om Sphærernes Musik, det skabende virksomme Ord o. s. v.

Gunlød mig gav
Paa gylden Stol
En Drik af den herlige Miød;
Ond Løn lod jeg hende
Have igien,

For trofast Elskov
For brændende Kiærlighed.

Anm. Gunløds gyldne Stol betegner vel det meget Guld som giemmes i Jordens Skiød. Den slette Løn, hun fik for sin Elskov, er Odins hastige Bortgang, og Ranet af de herlige Vædsker, hvilke hun skulde bevogte for sin Fader Suttung, den sorte Jætte, Afgrundens Herre.

Rate's Mund lod jeg
Fange Rum
Og Klipper gnave;
Over og under
Stode Jætters Veie,
Saa satte jeg mit Hoved i Vove.

Anm. Rate var, som førmeldt, Odins Jordbor. Jeg troer, at Solstraalen menes derved. Jætters Veie betyde de underjordiske Gange og Huler, samt de overjordiske Fielde, hvor Jætterne pleiede at boe og fare. Mange gamle hedenske Folk meente, at Solen havde ved Vinter-Solhvervs Tider, en svær Kamp at udstaae med Mørkets og Afgrundens onde Aander; deraf de gamle Nordboers og andre Folkeslags Frygt ved dens Bortgang og Glæde ved dens Tilbagekomst. (Jfr. Ezech. 8, 14; Creutzers Symbolik, 2 Th. S. 86. og Fragmenterne af Pytheas's Reise i Norden.)

Velkiøbt Skiønhed
Har jeg vel nydt,
Faa Ting mangle den Vise,
Thi Odreirer

Er nu opkommen
Til Menneskers jordiske Bol.

Anm. Litr (Skiønhed) kan og oversættes Form, Farve; maaskee menes her den skiønfarvede Drik, eller og den Forandring af Skikkelser, som hialp Odin paa dette Eventyr. Odreirer er, som formeldt, den store Kiedel, der indeholdt Digterdrikken.

Tvivl har jeg om,
At jeg var end sluppet,
Fra Jætters Gaarde,
Havde ei Gunlød hiulpet
Den gode Qvinde,
Hvem jeg lagde Arm over.

Anm. Den frugtbare Jord, Odins Veninde, har reddet ham fra de onde Jætters Efterstræbelser, enten ved at skiule ham, eller ved at styrke ham ved den herlige Drik.

Næste Dag
Gik Frost-Jætter
At sporge om den Hoies Tilstand,
I den Hoies Hall;
Om Bølverk de spurgte,
Om han var blandt Guderne kommen,
Eller Suttung havde omkommet ham.

Anm. Vore Forfædre havde forskiellige Benævnelser paa Jætter, især disse: Jøtnar (Jætter), Thusſar (Thyrser) vistnok et beslægtet Ord med Navnene paa de skythiske Folk Agathyrser, Thyrsageter o. fl. Risar (Riser) store Folk, hvilket Ord ogsaa findes i Kæmpeviserne; Bergriser (Biergriser). Hrimthursar (Rüim- eller Frost-Jætter) vare i

mythisk Forstand Kuldens og Frostens Dæmoner, i historisk: kolde Fieldes vilde Beboere. Bolverk (den Uheld eller Sorg virkende) var et Navn, som vi af Snorres Edda see, at Odin paatog sig paa denne Reise. Da Odin (den Høie) er i mythisk Forstand Himlen, Luften eller Solen, saa betyder den høies Hall vel paa dette Sted Himmelhvælvingen eller Athmosphæren. Da Frostjætterne erfare, at han alt er kommen tilbage, udbryde de i følgende Klage, som ender Fragmentet.

Ed ved Ringen (ɔ: en hellig Ed)
Troer jeg Odin har svoret,
Hvi skulde man hans Løfter troe!
Suttung sveget
Har han Drikken fra
Og bragt Gunlød til Graad.

Anm. Baugeid betyder her maaskee Baugaeid: en Eed, som Odin havde aflagt til den forommeldte Jætte Bauge. Nordboernes ældste Templer vare ellers hellige Steenkredse, undertiden kaldte Ringe, saa det er muligt, at en Ed aflagt paa et saadant Sted kunde kaldes Ring-Ed. Ellers var det ogsaa de hedenske Nordboers Skik at sværge ved en hellig Ring, som forvaredes i Templerne.

Til dette samme Brudstykke synes og disse i første Afdeling (af Havámál) indførte tvende Stropher at høre:

Glemsels Heire heder den
Som over Gilder svæver,
Han stiæler Folks Forstand;
Ved den Fugls Fiædre
Jeg fængslet blev,
I Gunløds Gaard.

Drukken jeg blev
Og fordrukken,
Hos den vise Jætte;
Saa er Drik bedst,
At hver bekommer
Sin Fornuft tilbage.

Heri indeholdes den Digtning, at Odin, beruset af den megen stærke Drik, og saaledes fængslet ved en ond Genius, har havt ondt ved at komme bort fra Jætten Suttungs Hule. — I flere gamle Myther bindes Solen eller Aarets Gud af Jætterne. Paphlagonierne troede, at deres Gud var fængslet om Vinteren, men befriedes igien om Sommeren *). Bacchus blev forestillet i Erythræ og paa Chios som bunden med Vidier. Fordi han befries igien, tillægges ham, efter Nogles Mening, Binavnene ελευθεριος, λυσιος, λυαιος, liber pater o. s. v., og saavel Saturnalierne som Nordboens Jul vare hans, Sol- og Viingudens, Frihedsfest. Lithauerne, der dyrkede Solen, foregave at den fordum var nogle Maaneder borte, da en mægtig Konge havde ind-

*) Kanne l. c. 267.

sluttet den i sin Borg, men at Himmeltegnene befriede den igien *).

Efterskrift.

Først efter at jeg var færdig med en dansk Oversættelse og Bearbeidelse af hele Hávamál, blev jeg opmærksom paa, at Gräter har (i hans nordische Blumen 1789) fortydsket saavel denne Afdeling af Hávamál, som et andet Brudstykke deraf (om Odins Frieri til Rinde) under Titel: „zwey entdeckte Lieder." Denne fortiente Lærde, der først hialp Nordens gamle Litteratur til fortient Anseelse blandt vore germaniske Brødre ved skiønne Oversættelser og dybsindige Forklaringer, har og først indseet, at disse to Stykker ei egentlig hørte til den Samling af ældgamle Gnomer og Sententser, som vi kalde Hávamál, ligesom han og har bemærket: at dette Stykke (som han kalder Gunløda) handlede især om Poesiens Oprindelse efter de nordiske Myther. Ellers giver hans Bearbeidelse af disse Fragmenter, hvorved han har maattet lægge den eneste, men ubrugbare Udgave til Grund — mig ingen Anledning til at forandre noget i min Oversættelse eller Forklaring af samme.

*) Rudbeck Atlant. T. 2. pag. 434. efter Æneas Sylvius.

